

≡ Eesti
≡ Kontsert
≡ 85

**Norra Kammerorkester
ja Pekka Kuusisto**

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

L 18. APRILL 2026 19.00 Estonia kontserdisaal

Norra Kammerorkester ja Pekka Kuusisto

Erkki-Sven Tüür (*1959)

„Lighthouse“ / „Majakas“ keelpillidele (1997) 13'

Edvard Grieg (1843–1907)

Süit „Holbergi aegadest“ *op.* 40 (1884/1885) 20'

- *Praeludium: Allegro vivace*
- *Sarabande: Andante*
- *Gavotte: Allegretto; Musette: Poco più mosso*
- *Air: Andante religioso*
- *Rigaudon: Allegro con brio*

Eduard Tubin (1905–1982)

Süit eesti tantsulugudest sooloviilile ETW 58 (1979)* 13'

- Torupillilugu
- Õitsil
- Aeglane valss
- Sarvelugu
- Kivikasukas

*Griegi ja Tubina süidiosad kõlavad vaheldumisi

V A H E A E G

Arvo Pärt (*1935)

„Fratres“ viiulile, keelpilliorkestrile ja löökpillidele (1977/1992) 11'

Dmitri Šostakovitš (1906–1975)

Kammersümfoonia c-moll *op.* 110a (1966) 25'

(autori 8. kvarteti *op.* 110 (1960) põhjal keelpilliorkestrile seadnud

Rudolf Baršai (1924–2010)

- *Largo*
- *Allegro molto*
- *Allegretto*
- *Largo*
- *Largo*

Erkki-Sven Tüür on olnud mitme aastakümne jooksul teenäitaja meie muusikamaastikul ning Arvo Pärdi kõrval kõige märgitumaid eesti autoreid rahvusvahelisel areenil. Ta tõsis esile 1980. aastatel ansambli In Spe asutaja ja eestvedajana, tuues kaasa uue, žanripiire ületava mõtlemise, milles kohtuvad varajane muusika, rokk ja nüüdismuusika tendentsid. Olles oma loometeel läbi proovinud mitmeid kompositsioonitehnikaid, on talle viimastel aastatel omaseks saanud nn vektoriaaltehnika – dünaamiline protsess, kus muusikalised jõujooned liiguvad, pörkuvad ja transformeeruvad. See ei ole pelgalt tehniline võte, vaid on ka esteetiline hoiak: muusika kui pidevas muutumises olev energiaväli.

„**Lighthouse**“ keelpillidele (1997) on kirjutatud Ansbachi Bachi festivali tellimusel ning selle juhtmotiiv näib olevat omamoodi sillaks, mis ühendab tänast Tüüri In Spe aegadega. Teose arendust võib iseloomustada kui katkematut variatsioonilisust ning pidevat faktuurimängu – ühest kujundist saab nagu juuresisest alguse kogu muusikalise materjali „polüfooniline käärivamine“. Selle käärivamise tulemusena valmib lõpuks ka fuuga, mis pole aga sugugi traditsiooniline teema ja vastuse konstruktsioon, vaid pigem vabas vormis kaanonlik multifooniline kompleks. Lõpupoole polüfoonilisus pisut

taandub ning madalas registris saab üha konkreetsemad piirjooned barokiajastu nn ristimotiivi kontuur, millest kumab läbi ka mitmeid B-A-C-H-figuuri tuletisi. Teose pealkiri tähendab muidugi tuletorni – eks ole ju Johann Sebastian Bach see võimas tuletorn, mis kõrgbaroki harjale kerkinuna on orientiiriks olnud vist kõigile muusikuile.

*Igor Garšnek,
Eesti Muusika Infokeskus*

Bergenist on pärit kolm Norra suurkuju: helilooja **Edvard Grieg** (1843–1907), viiulivirtuoos Ole Bull (1810–1880) ning filosoof ja näitekirjanik Ludvig Holberg (1684–1754). Viimane lahkus noore mehana oma kodulinnast ja asus elama Kopenhaagenisse, kus ta saavutas oma komöödiatega kuulsuse kui „Põhjamaade Molière“. Holbergi 200. sünniaastapäeva puhul tellis Bergeni linn oma esindusheliloojalt kantaadi, mille ettekanne pidi aset leidma 1884. aasta detsembris Holbergi ausamba avamise puhul Bergeni keskäljakul. Grieg võttis töö vastu skeptiliselt, kuna mõte kontserdist talvistes välitingimustes oli talle kui õrna tervisega inimesele pelutav. „Ma näen seda juba praegu ette: lumi, rahe, torm ja kõu, suur meeskoor avatud suudega, kuhu valgub vihmavesi, ning mina, dirigeerimas vihmamantlis, talvemantlis, kalossides ja

vihmavarjuga! Kes teab, mis haiguse selle tagajärjel võib saada! No muidugi, see on üks võimalus, kuidas surra oma kodumaa eest!" kirjutas ta paar kuud enne kavandatud sündmust.

Kantaat jäigi Griegil lõpetamata, ent muusikalise kummarduse Holbergile tegi ta sellegipoolest: nimelt kirjutas ta veel enne kantaadi tellimust klaverisüüdi „Holbergiana“ (1884), mille seadis ka keelpillidele, dirigeerides süüti „**Holbergi aegadest**“ **op. 40** 1885. aasta märtsis Bergenis. Kuna Holberg oli Bachi ja Händeli kaasaegne, võttis Grieg kompositsiooni aluseks barokksüüdi – teose muusikaline keel on imetlusväärne süntees barokiajastu stilisatsioonist ja norra rahvusromantilisest kõlamaailmast.

Griegist poole sajandi jagu hiljem sündinud **Eduard Tubin** kujunes heliloojaks ajal, mil Euroopas levisid hilisromantismi vastureaktsioonina tekkinud modernistlikud suundumused. Ta lõpetas Tartu Kõrgema Muusikakooli Heino Elleri kompositsiooniklassis ning tegi endale nime eelkõige sümfonistina ja eesti esimese balletti „Kratt“ (1940) autorina, kuigi meistriteoseid lõi ta pea kõigis põhižanrides. 1944. aastal suundus ta sõjapõgenikuna Rootsi, kuhu jäi elu lõpuni, kätkedes pagulaspõlve valu ja traagika oma muusikasse.

Tubina südameasjaks oli rahvuslik muusika. „Rahvusliku muusika all mõistan ma niisuguseid

heliteoseid, mis väljendavad rahva temperamenti, ta omapäraseid rütme, vanu rituaale, saagasid ja selle rahva patriotismi, eneseteadvust,“ kirjutas helilooja. Innustunud rahvamuusika uurijana kasutas ta eesti rahvaviise mitmetes teostes: üks selliseid on tema hilisloomingusse kuuluv „**Süit eesti tantsulugudest**“ **sooloviulile ETW 58** (1979). Teadaolevalt nimetanud Tubin viiulit oma lemmikinstrumentiks (mida ta nooruses ise vähesel määral ka mängis) ning tema viiuliteosed, nende seas kaks viiulikontserti, sonaadid ja mitmesuguseid lühipalad, annavad tunnistust pilli spetsiifika suurepärasest tundmisest. Need pakuvad viiuldajale suuri mängutehnilisi väljakutseid, on kirjutatud hea kompositsioonitajuga ning haaravad kuulajat oma emotsionaalsusega. „Süüdi eesti tantsulugudest“ tõi esiettekandele teose tellija Zelia Aumere, kes mängis seda 24. veebruaril 1980 Stockholmis Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel.

Kuigi Tubina loome- ja muusikutegevus ulatus kodumaa piiridest kaugemale, on väikese Eesti riigi joonistanud muusikalisele maailmakaardile eelkõige **Arvo Pärt**, kelle looming ehitab silla Euroopa muusikalisest pärandist alates selle juurtest gregooriuse laulus kuni tänapäevani välja. Ta alustas loometeed nõukogude avangardi ühe radikaalseima esindajana, tuues

1960. aastatel eesti muusikasse kõik tähtsamad modernistlikud kompositsioonitehnikad: dodekafoonia, aleatoorika, kõlavärvimuusika ja kollaažitehnika. 1970. aastate teisel poolel töötas ta välja oma isikupärase miniatuuristiili – *tintinnabuli* (lad k „kellukesed“) –, millele on jäänud truuks tänini.

Selle stiili varaseimate näidete hulka kuulub „**Fratres**“ (1977), millest on kujunenud autori üks tuntumaid ja mängitumaid teoseid. Pala töid 1977. aastal Riias esiettekandele helilooja sõbrad ja mõttekaaslased vanamuusikaansamblist Hortus Musicus. Hiljem on Pärt „Fratrese“ muusika juurde korduvalt tagasi pöördunud ning teinud sellest seadeid väga erinevatele koosseisudele. Tänapäeval kontserdil ettekandele tulev **versioon viulile, keelpilliorkestrile ja löökpillidele** pärineb aastast 1992.

„Fratres“ (lad keeles „vennad“) on kui üks pikk kulgemine. On arvatud, et Pärt on siin meeles mõlkunud munkade protsessioon. Heliloojale omaselt valitsevad teose näilist lihtsust ranged matemaatilised reeglid, mis määravad ära häälte liikumise, meloodia ja fraaside pikkuse, taktimõõdu vaheldumise jpm.

Dmitri Šostakoviči loomingus rullub lahti tema biograafia kui omamoodi muusikaline peegeldus ajastust, milles ta elas. Ta oli 11-aastane, kui toimus 1917. aasta oktoobripöörde, ning sai tunnistajaks

Nõukogude riigi loomisele ja vägivallale, mida uus võim rakendas omaenda rahva kallal. Repressioonid puudutasid lähedalt nii helilooja sõpru kui ka teda ennast: olles tembeldatud 1936. aastal pärast ooperi „Leedi Macbeth“ lavastust „formalistiks“, jäi teda ülejäänud eluaastateks saatma alaline hirm arreteerimise ees. Tema muusika on ühest küljest väga avalik ja ühiskondlik, ent samas äärmiselt isiklik, peites endas sageli varjatud allteksti ja „salakirja“, mis esmapilgul välja ei paista.

Erinevate tähenduskihtide poolest on eriti rikkalik autori 8. keelpillikvartett c-moll *op. 110* (1960), mille seadis 1966. aastal keelpilliorkestrile dirigent ja vioolamängija **Rudolf Baršai**, esitades seda menukalt oma asutatud Moskva kammerorkestriga. Heliloojale meeldis Baršai orkestratsioon ning teos lisati tema loominguga nimekirja kui **kammersümfoonia c-moll op. 110a**. Algkujul valmis teos Šostakoviči külaskäigul Dresdenisse, kus ta visandas kolme päevaga „mitte kellelegi vajaliku ja ideeliselt pahelise kvarteti“, nagu ta seda oma heale sõbrale Isaak Glikmanile kirjeldas (helilooja kiri 19.07.1960). Linn, mis kandis veel teise maailmasõja pommitamise arme, mõjus Šostakovičiile sügavalt – ametlikult on teos pühendatud „fašismi- ja sõjaohvritele“, ent see laieneb helilooja enda elu

ja kannatuste kokkuvõtteks. Kvartetti läbib otsekui kinnisideena Šostakoviitši muusikaline „allkiri“ – DSCH (D-Es-C-H); samuti on sellesse põimitud ridamisi viiteid tema varasematele teostele, mis annavad oopusele retrospektiivse ja autobiograafilise mõõtme. Vormiliselt koosneb teos viiest osast (esitatakse *attacca*), mille dramaturgia kulgeb vaiksest valulikkusest vägivaldsete puhanguteni, päädides tardunud leppimisega.

Evelin Kõrvits

Pekka Kuusisto
Foto: Bard Gundersen

Viiuldaja, dirigent ja helilooja **Pekka Kuusisto** on rahvusvaheliselt tunnustatud oma visionaarse artistlikkuse ja loomingulise vabaduse poolest, mis teeb temast ühe tänapäeva köitvama muusiku. Ta on Norra Kammerorkestri kunstiline juht, Helsingi Filharmooniaorkestri peakülalidirigent ja kunstiline kaasjuht ning Göteborgi Sümfooniaorkestri peakülalidirigent. Alates 2028. aasta aprillist asub ta Tökyō Metropoli Sümfooniaorkestri peadirigendi ametisse, enne seda liitub aga orkestriga alates 2026. aasta aprillist kahe aasta jooksul resideeriva artistina, astudes üles nii dirigendi kui ka viiuldajana.

Norra Kammerorkester

Foto: Magnus Skrede

Kuusisto tegutseb aktiivselt rahvusvahelisel areenil, esinedes regulaarselt juhtivate orkestritega Euroopas, Põhja-Ameerikas, Aasias ja Okeaanias. Ta on tuntud oma topeltrolli poolest dirigendi ja viiuldajana, pakkudes sageli uuenduslikke ja mitmekesiseid kavu ning tehes koostööd maailma tippkollektiividega.

Pühendunud nüüdismuusika tõlgendajana ja andeka improviseerijana teeb ta tihedat koostööd eri kunstivaldkondade esindajatega, esineb sageli väljapaistvate solistide ja dirigentidega. Lisaks kaasaegsele muusikale kuuluvad tema repertuaari ka klassikalise muusika põhiteosed.

Kuusisto mängib Antonio Stradivari viiulil „ex-Sandars“ (Cremona, 1695), mille on lahkelt talle laenuks andnud Anders Sveaasi Heategevusfond.

1977. aastal asutatud **Norra Kammerorkester** on kujunenud üheks juhtivaks kammerorkestriks rahvusvahelisel klassikalise muusika areenil. Kooslus, mis on tuntud oma viimistletud kõla ja uuendusliku kontserdiformaadi poolest, ühendab Norra parimaid instrumentaliste – orkestri 27 põhiliiget toimivad kollektiivina, kes kujundavad selle ainulaadse esituslaadi ja dünaamilise loomekeskkonna.

Oma inspireeriva kunstilise juhi ja kontsertmeistri Pekka Kuusisto käe all nihutab orkester puldist juhitud mängustiili piire, tõstes selle uutele kõrgustele. Koostööd on tehtud ka selliste külalisdirigentide ja -kontsertmeistritega, nagu Iona Brown, Leif Ove Andsnes, Martin Fröst, Steven Isserlis, Anthony Marwood, François Leleux ja Lorenza Borrani.

Orkestri tegevuse keskmes on alati olnud muusika transformatiivse

jõu jagamine publikuga – nii erakordsete muusikaliste esituste kui ka klassikalise kontserdivormi uuendamise kaudu. Viimaste olulisemate projektide hulka kuuluvad „DSCH“ – kontsertetendus, mis ühendab Šostakovitsi muusika koreograafia, valguslahenduste ja mõjusate visuaalsete elementidega, ning peast mängitud ja tantsulavastuseks seatud Griegi „Holbergi süit“. Esile tõusevad ka Janáčeki „Kreutzeri sonaat“, millesse on põimitud vahelugemised Tolstoi samanimelisest novellist, ning muusikaline näituseprojekt „Põrgu väravad“, kus kõlab Straussi keelpilliteos „Metamorfoosid“ peast esitatuna.

Lisaks sümfooniliste ja kammerorkestriteoste tuumikrepertuaarile esitab ja tutvustab orkester suure pühendumusega nüüdismuusikat. Viimastel hooaegadel on esitatud tellimusteoseid heliloojatelt, nagu Nico Muhly, Julian Anderson, Bent Sørensen, Synne Skouen ja Bryce Dessner.

Kodumaise kultuurimaastiku kandva jõuna korraldab Norra Kammerorkester kontserdisarju Oslo Ülikooli aulas, Sentralenis ja Jakobi kultuurikirikus ning esineb regulaarselt üle kogu riigi. Orkestri rahvusvahelised turneed Euroopa, Aasia ja Põhja-Ameerika mainekates kontserdisaalides ja festivalidel on pälvinud suurepäraseid arvustusi.

NORRA KAMMERORKESTER Kunstiline juht **Pekka Kuusisto**

Viul

Alex Robson
Atle Sponberg
Gustav Rørmark
Per Kristian Skalstad
Anna Amalia Bockemühl
Valerie Lena Gahl
Bjarne Magnus Jensen
Liv Hilde Klokk-Bryhn
Ariane Jebsen Alvestad
Sara Chen
Oda Holt Günther

Viola

Ida Klokk-Bryhn
Hanne Skjelbred
Marthe Husum
Aine Suzuki

Tšello

Torun Stavseng
Frida Frederikke Waaler Wærvågen
Audun Sandvik
Jun Sasaki

Kontrabass

Marius Flatby
Katrine Øigaard Sonstad

Löökpillid

Vambola Krigul

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Berit Eriste

== Eesti
== Kontsert
== 85

Stegreif

Improviseeriv sümfooniaorkester

Muusikaline juht **Sebastian Caspar** • Lavastus **David Fernández, Franziska Ritter**
Rekomponeeritud Beethoveni sümfoonia nr 3 Es-duur

K 29. APRILL 19.00 Pärnu kontserdimaja
N 30. APRILL 19.00 Estonia kontserdisaal
R 1. MAI 19.00 Vanemuise kontserdimaja

eestikontsert.ee

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

OLEREX

VEHO

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios

/eestikonsert

/eesti_konsert

eestikonsert.ee